

ธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ภาคเหนือตอนบน

Business – oriented Production of the Cooperative Women Group in the Upper North of Thailand

วราภา คุณาพร^{1/} ประคองศรี ฤทธาภรณ์^{2/} และ ยาวารต ชาวนพูนผล^{2/}
Warapa Kunaporn^{1/} Prakongsri Rithaporn^{2/} and Yaovarate Chaovanapoonphol^{2/}

Abstract : The objective of this research was to investigate the business – oriented production of the cooperative women groups in the upper north of the country. Population studied were chairladies of cooperative women groups who owned business – oriented production. The results of this study showed that there were 33 cooperative women groups in the upper north which owned business – oriented production. Sixteen groups of which were in Chiang Mai Province. These productions were categorized into 5 types including food preservation, hand – woven fabric and its products, nursery plant, plant product preservation, and others. There were total of 54 products.

Chairladies of the women cooperative groups were 43.74 years of age, mostly married with primary school education and occupied this position for about 2.65 years. The study on profit margin showed that nursery plant production was the production with most rate return of 96 percent. Other productions with more than 50 percent rate return included Kao – tan, concentrated passion fruit juice, bucket drinking water, lady's dress and banana paste. Most of the production gained more than 30 percent return rate. While some productions lost profit margin which were broom, funeral ceremony flower arrangement, fresh flower wreath and chili paste. Long shelve live products had more marketing channels than any other kind of products.

It was suggested that supporting on low cost – high profit margin production e.g. nursery plant production should be promoted. Development of the products and market should be done at the same time.

^{1/} ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200

^{2/} ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200

^{1/} Department of Agricultural Extension, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand.

^{2/} Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand.

บทคัดย่อ : วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ในเขตภาคเหนือตอนบน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า มีกลุ่มสตรีสหกรณ์ในเขตภาคเหนือตอนบนที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ 33 กลุ่ม ซึ่ง 16 กลุ่มอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งประเภทการผลิตออกได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ การแปรรูปอาหาร การทอผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ การผลิตกล้าไม้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชและ อื่น ๆ รวมมีกิจกรรมการผลิตทั้งสิ้น 54 ประเภท ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์มีอายุเฉลี่ย 43.74 ปี ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มเฉลี่ย 2.65 ปี

จากการศึกษาต้นทุนผลตอบแทนของการผลิตเชิงธุรกิจ พบว่า การผลิตกล้าไม้ เป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทน สูงที่สุดถึงร้อยละ 96 ประเภทของการผลิตที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า ร้อยละ 50 ได้แก่ ข้าวแต่น น้ำเสาวรสเข้มข้น น้ำดื่มบรรจุเกลตลอน ชุดสตรี และกล้วยกวน การผลิตส่วนใหญ่ให้ผลตอบแทนมากกว่าร้อยละ 30 การผลิตที่ให้ ผลตอบแทนเป็นลบได้แก่ ไม้กวาด การจัดดอกไม้งานศพ พวงหรีดดอกไม้สด และน้ำพริกถาด ช่องทางการตลาด ของผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่มีอายุการเก็บรักษาได้นานมีมากกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ จึงมีข้อเสนอแนะให้สนับสนุน กลุ่มสตรีสหกรณ์ผลิตกล้าไม้เป็นธุรกิจ ขณะเดียวกันต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดควบคู่กันไปด้วย

Index words : กลุ่มสตรี ธุรกิจสหกรณ์ กลุ่มสตรีภาคเหนือ

Cooperative women group

คำนำ

บทบาทของสตรี ได้ก้าวหน้าไปตาม ภาวะการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ทั้งทางด้าน นิติบัญญัติและพฤติกรรม โดยเฉพาะบทบาทที่จะทำ ประโยชน์ให้แก่สังคมทั้งในเมืองและชนบท บทบาทสำคัญในปัจจุบัน ได้แก่บทบาทในด้าน การประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้ของครอบครัว ยกฐานะครอบครัวให้ มีความเป็น อยู่ดี ขึ้น ดังจะปรากฏให้เห็นเป็นการดำเนินงานของ กลุ่มสตรี กลุ่มสตรีสหกรณ์เกิดขึ้นจากการรวมตัว ของสตรีภายใต้การดำเนินงานของกรมส่งเสริม สหกรณ์โดยมุ่งหวังให้กลุ่มสตรีสามารถพัฒนา ความรู้ ความสามารถ ตามศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลใน ครอบครัว ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มสตรี

สหกรณ์ ทั้งที่ จัดตั้งอยู่ อย่างเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการในปัจจุบันมีจำนวน 922 กลุ่ม กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ มีสมาชิก 30,512 คน การรวมตัวของกลุ่มสตรีสหกรณ์เหล่านี้ได้ยัง ประโยชน์ให้แก่ สมาชิกหลาย ๆ ด้าน อาทิ สิ้นเชื้อดอกเบี๊ยดำ การให้การศึกษาอบรมเกี่ยวกับ อาชีพเสริมรายได้ เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มสตรี สหกรณ์ ได้ พัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม ไปสู่การผลิตเชิงธุรกิจมากขึ้น ซึ่งนับเป็นการเพิ่ม รายได้ให้กับครอบครัวอย่างถาวรในที่สุด

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ในภาคเหนือตอนบน รวมทั้งศึกษาด้านทุนและ ผลตอบแทนตลอดจนช่องทางการตลาดของ การผลิตด้วย

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ ในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน พะเยา และตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ประกอบไปด้วยคำถามปลายปิด (Close – ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open – ended Question)

วิธีทดลอง

ใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยใช้แบบสอบถาม ในระหว่างเดือนเมษายน ถึงพฤศจิกายน 2542 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโดยใช้สูตร

$$\pi = TR - TC$$

ผลการทดลอง

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ

จากการศึกษากลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่ามีทั้งสิ้น 33 กลุ่ม กระจายกันอยู่

ในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

1.1 จังหวัดเชียงใหม่ มี 16 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอสันป่าตอง อำเภอฮอด กิ่งอำเภอดอยเต่า อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอสารภี อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอแม่ริม และอำเภอแม่แจ่ม

1.2 จังหวัดเชียงราย มี 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงของ

1.3 จังหวัดลำพูน มี 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านธิ และอำเภอบ้านร้อง

1.4 จังหวัดลำปาง มี 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอห้างฉัตร และอำเภอวังเหนือ

1.5 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง และอำเภอขุนยวม

1.6 จังหวัดแพร่ มี 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอสอง และอำเภอร้องกวาง

1.7 จังหวัดน่าน มี 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอท่าวังผา

1.8 จังหวัดพะเยา มี 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ

1.9 จังหวัดตาก มี 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านตาก และอำเภอแม่สอด

ดังแสดงในตารางที่ 1

Table 1 Women groups with business-oriented production in the upper north.

Province	Number of women groups with business-oriented production	Percentage
Chiang Mai	16	48.49
Chiang Rai	3	9.09
Lumphun	2	6.06
Lampang	2	6.06
Mae Hong Son	2	6.06
Phrae	2	6.06
Nan	1	3.03
Payao	3	9.09
Tak	2	6.06
Total	33	100

2. ประเภทของธุรกิจการผลิต

ธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีทั้งหมด 5 ประเภทได้แก่

2.1 ประเภทการแปรรูปอาหาร มี 22 กิจกรรมการผลิต

2.2 ประเภทผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้ามี 19 กิจกรรมการผลิต

2.3 ประเภทกล้วยไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ

มี 6 กิจกรรมการผลิต

2.4 ประเภทแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืช

มี 4 กิจกรรมการผลิต

2.5 ประเภทอื่น ๆ มี 3 กิจกรรมการผลิต

ดังแสดงในตารางที่ 2

Table 2 Different types of business-oriented production.

Types of business-oriented production	Number	Percentage
Food Preservation	22	40.74
Hand-women fabric and its products	19	35.18
Nursery plant	6	11.11
Plant product preservation	4	7.41
Others	3	5.56
Total	54	100

3. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ

ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 97.14 เป็นหญิง ร้อยละ 2.86 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.74 ปี

ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.71 แต่งงานแล้ว มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 68.57 และมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มนานเฉลี่ย 2.65 ปี ดังแสดงในตารางที่ 3

Table 3 Characteristics of cooperative women group chairladies.

Characteristics	Number	Percentage	Mean
Sex			
Female	34	97.14	
Male	1	2.86	
Age (Year)			
Under 40 years	9	25.71	43.74
40 - 49 years	18	51.43	
50 - 59 years	7	20.00	
Over 59 years	1	2.86	
Marital Status			
Single	4	13.43	
Married	30	85.71	
Widow	1	2.86	
Education			
Higher than primary school	11	31.43	
Primary school	24	68.57	
Occupied group chairladies (Year)			
Least than 1 year	7	20.00	2.65
1 - 2 year	12	34.29	
More than 2 years	16	45.71	
Total	35	100	

Note : There are 3 sub-groups in cooperative women group in Song Distaict, Phrae Province.

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ

กลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจ มีอายุกลุ่มเฉลี่ย 3.11 ปี มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อแรกก่อตั้งเฉลี่ย 46.1 ราย มีสมาชิกในปัจจุบันเฉลี่ย 46.42 ราย กิจกรรมเมื่อแรกก่อตั้งเป็นการฝึกอบรมวิชาชีพ ร้อยละ 85.71 กิจกรรมปัจจุบันส่วนใหญ่ร้อยละ 88.57 ทำธุรกิจการผลิตเพียงอย่างเดียว ในการทำธุรกิจการผลิต พบว่าส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 85.71 ประธานกลุ่มจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการธุรกิจของกลุ่มด้วย ดังแสดงในตารางที่ 4

สำหรับทุนดำเนินการธุรกิจการผลิตของกลุ่ม พบว่า กลุ่มสตรีร้อยละ 42.86 อาศัยทุนดำเนินการส่วนหนึ่งจากสมาชิก โดยมีมูลค่าของทุนดำเนินการเฉลี่ย 193,700.00 บาท ในขณะที่กลุ่มสตรีร้อยละ 57.14 ไม่ได้อาศัยทุนดำเนินการจากสมาชิกเลย โดยมีมูลค่าของทุนดำเนินการเฉลี่ย 272,701.45 บาท กลุ่มสตรี

ร้อยละ 45.71 อาศัยเงินกู้ในการดำเนินงานธุรกิจการผลิต โดยมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ยกลุ่มละ 189,213.13 บาท ในขณะที่กลุ่มสตรีร้อยละ 54.29 ไม่ได้ใช้เงินกู้ในการดำเนินการธุรกิจ กลุ่มเหล่านี้มีทุนดำเนินการเฉลี่ย 151,977.05 บาท นอกจากทุนดำเนินการจะได้มาจากเงินทุนของสมาชิก และเงินกู้แล้ว บางส่วนได้มาจากทุนเรือนหุ้น ทุนสนับสนุนจากรัฐบาล และทุนสนับสนุนจากเอกชน ดังแสดงในตารางที่ 4

สำหรับการจัดการเกี่ยวกับรายได้ของกลุ่ม พบว่า กลุ่มส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54.29 จะจัดเก็บรายได้ไว้ที่กลุ่มเพื่อเป็นทุนดำเนินการ หรือเป็นทุนหมุนเวียนของกลุ่ม เนื่องจากยังอยู่ในช่วงการดำเนินงานระยะแรก ทำให้กลุ่มเหล่านี้มีเงินทุนหมุนเวียนน้อย หรือบางกลุ่มก็ไม่มีเลย โดยให้ประธานกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบ กลุ่มร้อยละ 25.72 มีการจัดการเกี่ยวกับรายได้โดยการปันผลคืนสมาชิก ดังแสดงในตารางที่ 4

Table 4 Characteristics of cooperative women group.

Characteristics	Number	Percentage	Mean
Age (year)			
Less than 1 year	6	17.14	3.11
1 - 2 years	11	31.43	
more than 2 years	18	51.43	
Member at first establishment			
Less than 20 persons	15	42.86	46.11
20 - 30 persons	9	25.71	
31 - 40 persons	2	5.71	
41 - 50 persons	4	11.43	
more than 50 persons	5	14.29	
Member at present			
Less than 20 persons	9	25.71	46.14
20 - 30 persons	12	34.29	
31 - 40 persons	3	8.57	
41 - 50 persons	4	11.43	
more than 50 persons	7	20.00	
First activity			
Occupational training	30	85.74	
Others	5	14.29	
Investment capital source			
Member	15	42.86	193,700.20
Non-member	20	57.14	272,701.50
Loan	16	45.71	189,213.13
None	19	54.29	151,977.05
Group income management			
Group saving	19	54.29	
Dividend	9	25.72	
Others	7	19.99	

5. ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตเชิงธุรกิจ

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ 48 กิจกรรม พบว่า ธุรกิจการผลิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.6 หรือ 44 ประเภท ให้ผลตอบแทนเป็นกำไรต่อหน่วย และมี 4 ประเภทที่ผลิตแล้วขาดทุน ธุรกิจการผลิตที่ให้กำไรสูงสุดต่อหน่วย คือ การผลิตกล้วยไม้ให้ผลตอบแทนถึงร้อยละ 96 ต่อหน่วย รองลงมาเป็นการผลิตน้ำดื่มบรรจุถึง

ให้กำไรต่อหน่วยสูงถึงร้อยละ 72.8 ต่อหน่วย นอกจากนี้ยังมีการผลิตที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าร้อยละห้าสิบต่อหน่วย ได้แก่ กล้วยกว่น ให้ผลตอบแทนร้อยละ 59.71 ข้าวแต่น ให้ผลตอบแทนร้อยละ 56 น้ำเสาวรสเข้มข้น ให้ผลตอบแทนร้อยละ 53.52 และชุดสตรี ให้ผลตอบแทนร้อยละ 53.64 ส่วนธุรกิจที่ผลิตแล้วขาดทุนมี 4 ประเภท ได้แก่ ไม้กวาด การจัดดอกไม้งานศพ พวงหรีดดอกไม้สด และน้ำพริกปลา ดังแสดงในตารางที่ 5

Table 5 Cost and benefit of some business-oriented productions of cooperative women group.

No.	Production type	cost per unit		Total coast	Selling price (Baht) per unit	Benefit (Baht) per unit	Percentage (Benefit)
		Variable	Fix				
1	Nursery plant	0.30	-	0.30	7.50	7.20	96.00
2	Kao-tan	0.34	0.10	0.44	1.00	0.56	56.00
3	Concentrated passion fruit juice (750 cc.)	11.22	7.15	18.37	39.52	21.15	53.52
4	Bucket drinking water	2.01	0.2	2.33	8.20	5.97	72.80
5	Banana paste	32.70	11.14	33.84	84.00	50.16	59.71
6	Lady's fress	366.00	4.86	370.86	800.00	429.14	53.64
7	Broom	20.25	0.29	20.54	16.00	-4.54	-28.38
8	Flower arrangement	1,610.50	5.25	1,615.75	1,600.00	-15.75	-0.98
9	Flower wreath	186.56	0.87	187.13	105.48	-81.66	-77.41
10	Chili paste	280.07	7.78	287.85	200.00	-87.85	-43.93

6. ช่องทางการตลาดของการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์

จากการศึกษาพบว่า ช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ค่อนข้างสั้นผ่านมือพ่อค้าคนกลางเพียงไม่กี่ชั้นตอน เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตขนาดเล็ก ปริมาณผลิตภัณฑ์น้อย จึงจัดจำหน่ายในท้องถิ่นหรือบริเวณใกล้เคียง ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ โดยภาพรวมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามพบว่า ช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่มีอายุการเก็บรักษานาน ซึ่งประกอบด้วย ผักดอง ผลไม้ดอง ผลไม้แช่อิ่ม แหนม ไข่เค็ม น้ำพริกตาแดง กล้วยฉาบ กล้วยกวน ข้าวแตน และข้าวเกรียบ มีช่องทางการตลาดมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถเก็บรักษานาน เช่น ไข่กrokกีสาน กุนเชียง แคบหมู และน้ำผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะขายให้แก่ผู้บริโภคภายในหมู่บ้านโดยตรง

ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหาร ซึ่งได้แก่ ผ้าทอ ผลิตภัณฑ์จากผ้า กระดาษสา ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา กล้าไม้ และผลิตภัณฑ์จากดอกไม้พบว่าหากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตและมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น เช่น ผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้า จะมีช่องทางการตลาดหลายทาง กล่าวคือ สามารถจำหน่ายปลีกให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงหรือขายส่งให้แก่พ่อค้าขายส่ง และพ่อค้าขายปลีกทั้งในอำเภอและต่างอำเภอ ในขณะที่กระดาษสา ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา และกล้าไม้ มีช่องทางการตลาดแคบกว่า ในกรณีกระดาษสา และผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาพบว่ายังไม่สามารถหาช่องทางการตลาดได้มากนัก ปัญหาสำคัญคือ ผลิตภัณฑ์ยังมีคุณภาพไม่ดีพอ อีกทั้งรูปแบบและผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ส่วนกล้าไม้ และผลิตภัณฑ์จากดอกไม้มีขอบเขตตลาดแคบ เนื่องจากมีลักษณะการผลิตตามคำสั่งซื้อของผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่

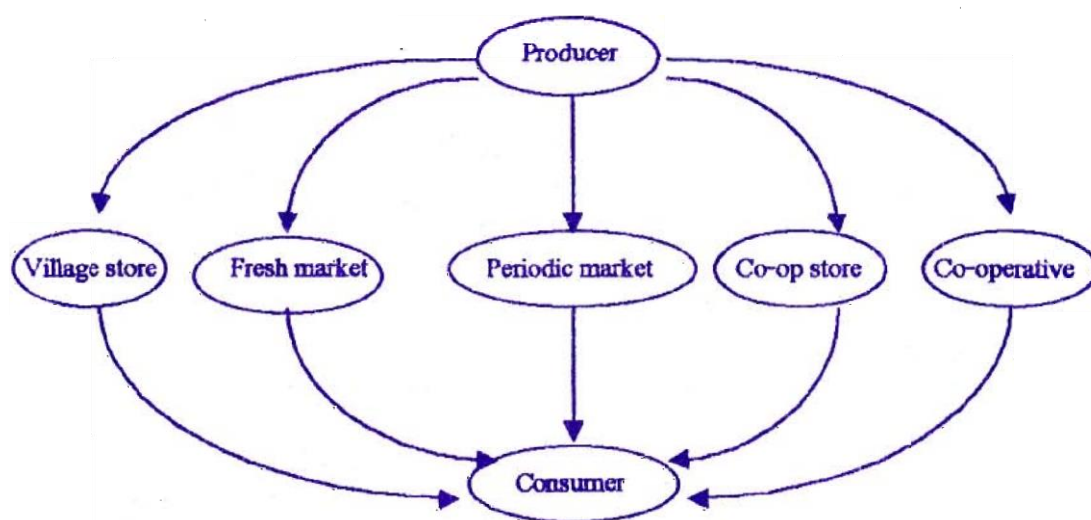

Figure 1 Marketing channel of long-shelf live product.

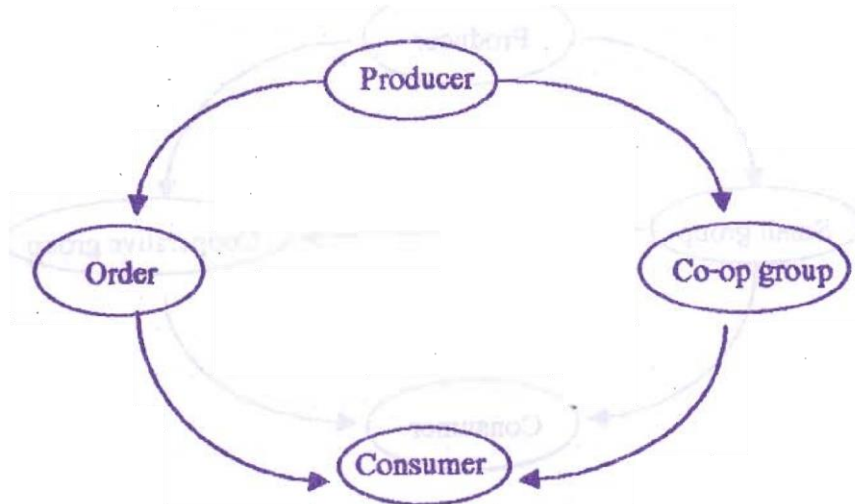

Figure 2 Marketing channel of short-shelf live product.

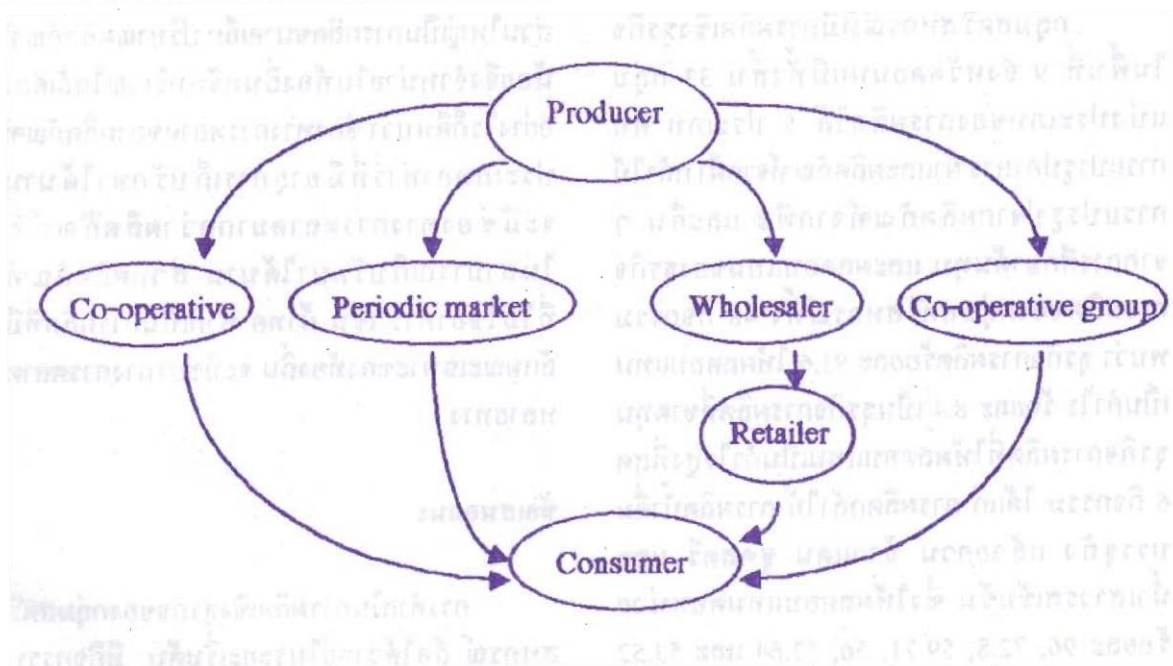

Figure 3 Marketing channel of cotton material.

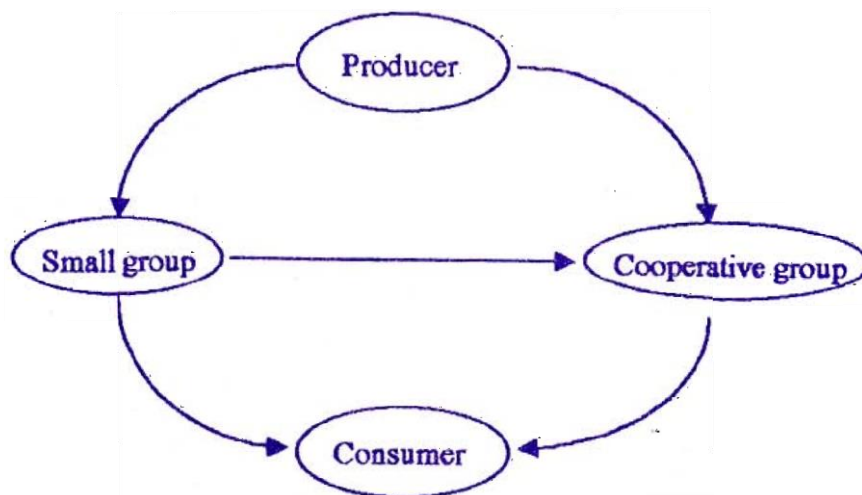

Figure 4 Marketing channel of Sa paper and its product.

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

กลุ่มสตรีสหกรณ์ที่มีการผลิตเชิงธุรกิจในพื้นที่ 9 จังหวัดตอนบนมีทั้งสิ้น 33 กลุ่ม แบ่งประเภทของการผลิตได้ 5 ประเภท คือ การแปรรูปอาหาร ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผักผลไม้ การแปรรูปจากผลิตภัณฑ์จากพืช และอื่น ๆ จากการศึกษาดัชนีทุน และผลตอบแทนของธุรกิจการผลิตของกลุ่มสตรีสหกรณ์ทั้ง 48 กิจกรรม พบว่า ธุรกิจการผลิตร้อยละ 91.6 ให้ผลตอบแทนเป็นกำไร ร้อยละ 8.4 เป็นธุรกิจการผลิตที่ขาดทุน ธุรกิจการผลิตที่ให้ผลตอบแทนเป็นกำไรสูงที่สุด 6 กิจกรรม ได้แก่ การผลิตกล้วยไม้ การผลิตน้ำดื่มบรรจุถัง ก๋วยเตี๋ยว ข้าวแตน ชุดสตรี และน้ำเสาวรสเข้มข้น ซึ่งให้ผลตอบแทนต่อหน่วยร้อยละ 96, 72.8, 59.71, 56, 53.64 และ 53.52 ตามลำดับ

ช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ค่อนข้างสั้น ผ่านมือพ่อค้าคนกลางเพียงไม่กี่ขั้นตอน เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตขนาดเล็ก ปริมาณผลิตภัณฑ์น้อยจึงจำหน่ายในท้องถิ่นหรือบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตามพบว่า ช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่มีอายุการเก็บรักษานาน จะมีช่องทางการตลาดมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถเก็บรักษานาน ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ผ้าทอ หากเป็นการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น จะมีช่องทางการตลาดหลายทาง

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ ถือได้ว่าอยู่ในระยะเริ่มต้น มีกิจกรรมการผลิตหลากหลายตามความถนัดของกลุ่ม และ

ที่สำคัญมีทุนดำเนินการจำกัด จึงเสนอให้กลุ่มสตรีดำเนินการผลิตเชิงธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง อาทิเช่น การผลิตกล้วยไม้ การผลิตน้ำดื่มบรรจุถึงกล้วยกวน ข้าวแตน ชุติสตรีและน้ำเสาวรสเข้มข้น เป็นต้น นอกจากนี้พบว่า การขยายช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีก็เป็นที่ปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาการผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มในที่สุด สิ่งสำคัญอันจะนำไปสู่การขยายตลาดของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้แก่คุณภาพของผลิตภัณฑ์ กลุ่มสตรีฯ หลายกลุ่มกำลังดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์จากกระทรวงสาธารณสุข (อย.) ดังนั้นการให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้แก่สตรีสหกรณ์ทั้งในด้านการผลิตและในด้านการตลาด จะช่วยผลักดันให้การผลิตเชิงธุรกิจของกลุ่มสตรีสหกรณ์ก้าวไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

คณะนักวิจัยขอขอบพระคุณผู้มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการวิจัยครั้งนี้ อันได้แก่ สหกรณ์จังหวัด สหกรณ์อำเภอ เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เจ้าหน้าที่สหกรณ์อำเภอ ของ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์ทรัพยากรประมง กรมประมง หัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแพร่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ตลอดจนจนประมงจังหวัดตาก และแม่ฮ่องสอน ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. 2539. คู่มือการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีสหกรณ์ในประเทศไทย. การประชุมทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 34 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนมวรรณ อยู่ดี. 2535. รายงาน “แนวทางพัฒนาสตรีเกษตรและการจัดการเลือกปฏิบัติ เพศ” เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “บทบาทชาย – หญิงในการส่งเสริมและวิจัยระบบการทำฟาร์ม” 22 – 24 เมษายน 2535 โรงแรมเชียงใหม่คาร์เดน เชียงใหม่.
- ไพลิน สุภกิจวิเลขการ. 2540. ทิศทางการพัฒนาสตรีสหกรณ์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. หนังสือพิมพ์สหกรณ์ ค.ศ. – ข.ศ. 2540.
- ศักดิ์ดา อ้อพงษ์. 2532. “บทบาทสตรีกับธุรกิจการผลิต” วารสารพัฒนาชุมชน 2 : 3 - 8.
- Sison, Obdulia M. 1992. Rediscovering Women in Agricultural and Rural Development in Asia : Focus on Philippines Experience. Paper Presented in the Workshop on Gender Issues in Farming Systems Research and Extension Workshop, Maejo Institute of Agricultural Technology, Chiang Mai, Thailand.